

Majdnem kegyelem - Albert Camus és A bukás

2010 október 22. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

2

Átlag: 2 (1 szavazat)

Mérték

Sokan búsonganak mostanában a társadalom morális állapotán, jobb- és baloldalon egyaránt. Átkok, ökölrázással vegyített panaszok és sirámok váltakoznak, politikailag eltér? hangszereléssel. Ha valaki távolról figyelne bennünket, az lehetne a benyomása, hogy jobb dolguk volt az embereknek akkor, amikor mindössze egy világháborútól vagy egy atomtámadástól kellett félniük.

Sokan hiszik magukról, hogy csak ?k élnek tisztességben, a b?nösök karéjában.
Minden válság el?térbe hozza az erkölcsi kérdéseket. Erkölcsi állásfoglalást sz?nek ilyenkor beszédjükbe még azok a politikusok is, akiknek a hatalom leginkább egy választási ciklusra garantált pénzforrást jelent.

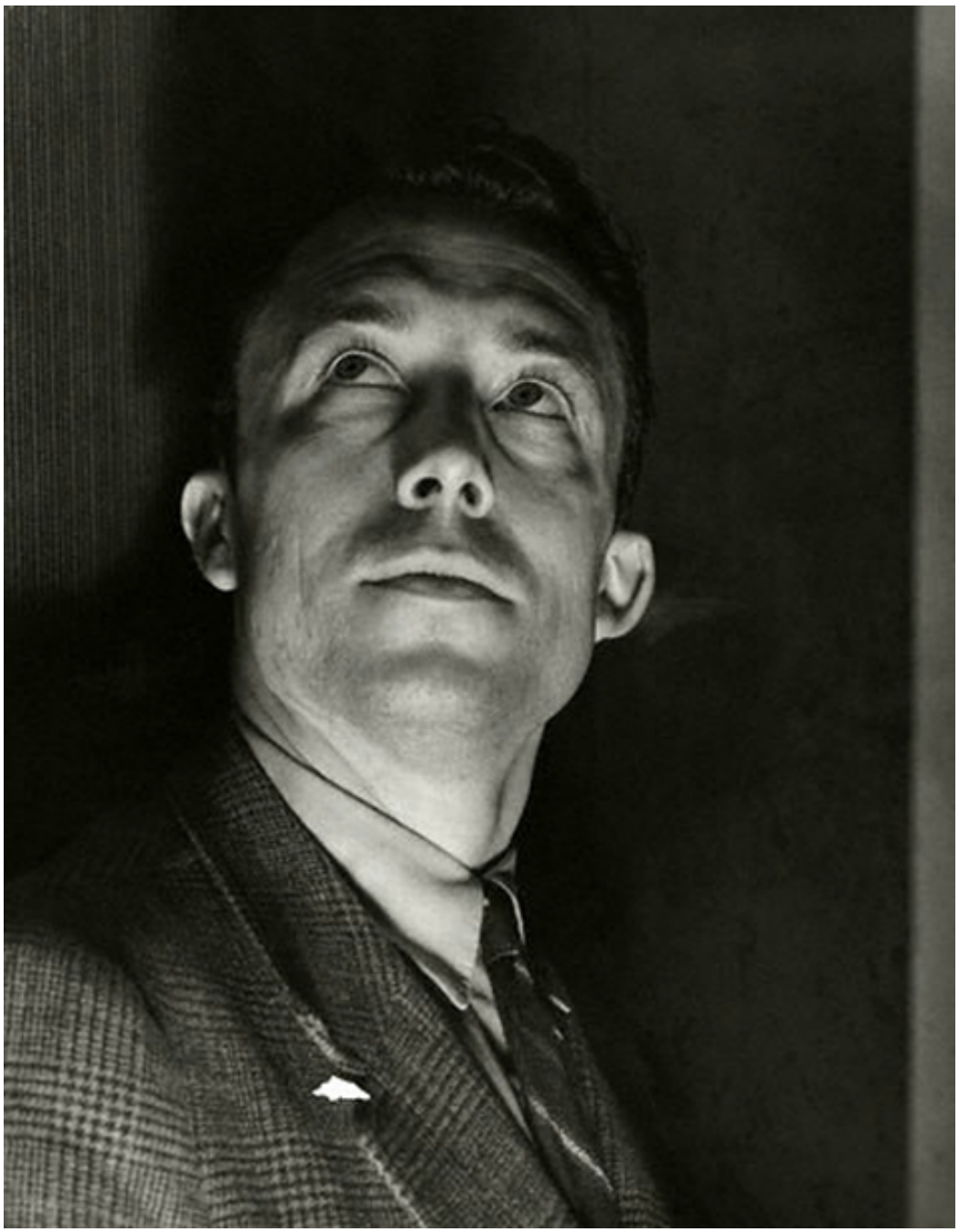


Magyarországon nem a pénzügyi válság terebélyesedett morális válsággá. Utóbbi a hitelválságnál évekkel korábban elkezd?dött. Ismerjük az interferencia jelenségét: bizonyos hang- vagy fényhullámok egymást er?sítik. A morális és a pénzügyi válság hullámai sokak életében tragikus mértékben fokozták egymást. Ahol elfogy a pénz, és nincsen sem bankbetét, sem morális tartalék, ott bezárulnak a kapuk. Gúny szokta érni azt, aki azt mondja, ? csak lelkiekben gazdag. Szóval lúzer vagy, vihogják körbe. Pedig akinek er?s a lelke, az egy váratlan, sokkszer? történés viharában jobban feltalálja magát, ezért lehet, hogy hamarabb megmenekül a krízishelyzetb?l, mint aki hirtelen elveszíti gyöngéden ölelgetett milliárdjait.
A morális válság egyik jele a viselkedésformák, társadalmi szerepek és attit?dök összezavarodása, eklektikussá válása. Amikor erkölcsr?l és alázatról beszél a bankvezér, aki ezt eddig sosem tette, de közben a bankja tevékenysége miatti kilakoltatásokról egy szót sem ejt, ott már omlik a hegy, görögnek lefelé a szikladarabok. Csak hát az alázat nem dzsoli dzsóker, amelyet el? lehet húzni, ha nem jó a lapjárás. Erkölcs szerint élni nem azt jelenti, hogy pálcát törünk mások fölött, ahányszor csak tehetjük, a saját tisztességesnek feltételezett életünk fedezékében. Erkölcs szerint élni er?s önszemléletet jelent, képességet arra, hogy üzenettel, de legalábbis jelentéssel belépjünk a másik ember életébe, és egyfajta állandóan megújított készenlétet. Ez a készenlét lehet alázat, és lehet harc, de mindenképpen a megítéltetés vállalása. Nincsenek el?re gyártott elemei az erkölcsnek. Ez semelyik politikai er? dolgát nem könnyíti meg. Míg a baloldal még mindig az erkölcs szerinti élet természetességének kétségbevonásával bíbel?dik (van-e erkölcs, számít-e a politikában, nem csak valami korszer?tlen konzervatív maszlag-e, amelynek semmi haszna), a jobboldal azt hiszi, a változtathatatlan elvek, örökölt törvények birtokába kell jutnia, és ha azokba sikerül az életét belesuvasztania úgy, hogy sehol se

türemkedjen ki, akkor az ? és családja tisztaságáért a jóisten személyesen kezeskedik.
Amikor a dolgok más logika szerint történnek, olyankor nem értjük a Teremtést.

Ha sikerül néha jó irodalmat olvasnunk, rájövünk, hogy ez az egész kulimász az erkölccsel nem is ragad annyira, mint amennyire szétkenjük. Egészen természetesnek érezzük, hogy erkölcsi énünkr?l tanúskodik minden szavunk, minden döntésünk. Vagy romlunk, vagy följavulunk, s ráadásul el?fordul, hogy a romlás följavulásnak, a javuló tendencia pedig hanyatlásnak t?nik. A tisztánlátáshoz id? kell.
Néha tudni kell úgy dönteni, hogy az látszólag ellentmond a megörökölt elveknek, de egy magasabb szempontból, esetleg az élet tiszteletének szempontjából mégis az a döntés képvisel valami fontosabbat, magasabb rend?t. A magukat a tisztesség képvisel?inek érz? emberek gyakran keserítik meg a helyes életvitel és a jó erkölcs nevében azok életét, akik a morális én m?ködtetéséhez oly fontos állandó készenlétet fontosabbnak tartják, mint a szabálykövetést. Mert igaz ugyan, hogy a tízparancsolatot k?be vésték, de maga a morális tartalom, amelyért egész életünkben küzdünk, s amellyel a tízparancsolatnak csak átfedései lehetnek, nincsen k?be vésve. Rossz döntések éles kései között vezet az út a jó döntésekhez. És jó döntések tompa díszkései között járva addig örvendezünk sebzetlenségünknek, mígnem elveszítjük érzékenységünket. Vannak, akik úgy élnek, s mindig mindent úgy tesznek, ahogyan kell, s közben befülled az életük. Észre sem veszik már, hogy nem szeretnek ablakot nyitni, zavarja ?ket a friss leveg?. Akinek a szeme el?tt állandóan morális minták lebegnek, az már nem is látja a másik embert. Örömét lenézi, szenvedését?l elfordul, szenvedélyeit megveti, kiszolgáltatottságát kétségbe vonja. Aki egyfolytában a helyes döntések csillagképére függesztett tekintettel lépked, az, ha nincs is szándékában, keresztülgázol az elesetteken. Minél önelégültebb valaki, annál kevésbé képes tisztelni a t?le eltér?en m?köd?k lényét, életét. A felebaráti szeretetr?l azért születhet annyi vicc, mert a gondolkodást róla régóta klisék helyettesítik.

Egy néhány évvel ezel?tti szociológiai kutatás különböz? pártállású és értékorientációjú emberekkel különböz? értékeket helyeztetett el egy skálán. Az eredmény több szempontból is meglep? volt: kiderült, hogy nálunk az átlag baloldali és az átlag jobboldali majdhogynem ugyanazokat az értékeket majdhogynem ugyanolyan mértékben preferálja. (Haza, család, különnem?ek házassága stb.) A kutatásban a fontossági skálán elhelyezend? érték volt az „üdvösség” is. A reakciókból kikövetkeztethet?, hogy sokan azt sem tudták, az üdvösséget eszik-e vagy isszák, vagy legföljebb úgy gondolták, ez a lelki komfortérzet egy kevéssé divatos fajtája. Mindenesetre az üdvösség még a jobboldalon is felt?n?en alacsony pontszámot kapott. Persze amenynyiben a kutatás nem arra irányult, hogy vajon hányan értik a kereszténység fogalmait, szerencsésebb lett volna a szociológusoknak megtalálni a vallási terminológiától függetlenül is értelmezhet? szinonimát. Ha „üdvösség” helyett lelki gyógyulást, a rossztól való szabadulást írtak volna, talán a megkérdezettek által adott pontszám is magasabb lett volna.



Mindez azért jutott eszembe, mert egy idézet után kutatva újraolvastam Albert Camus utolsó regényét, A bukást (1956). Szeretem ezt a Camus-regényt, és nem csak azért, mert a XX. század azon kevés m?vei közé tartozik, amelyekben még mindig fontos az emberr?l való tudás. Éppolyan fontos, mint amennyire az volt a XIX. század legnagyobb íróinak.
Ez a m? a démonoktól való megszabadulás vágyáról, korszer?tlenebb megfogalmazásban az üdvösség keresésér?l szól. Oliver Todd, Camus egyik életrajzírója nem ok nélkül jegyzi meg: „Camus-t néha jobban értik a hív?k, mint a hitetlenek.” S az egyik legizgalmasabb mondatot a katolikus Mauriac írta le A bukásról: „Camus ráébresztett arra, hogy nem mindig mi, keresztények engedünk legkönnyebben az önvizsgálat, a b?nökt?l való megtisztulás leküzdhetetlen kísértésének.” Camus mindenesetre elérte azt, hogy egy hív? író hirtelen fölindulásból elkövetett pontos megfogalmazással kísértésnek nevezze a megtisztulás vágyát… Ha csak ennyit tett volna az irodalomban, már ezért is szeretnénk.
Egy ember, egy párizsi ügyvéd, túl az érett korán, de még a nyugalmas öregségen innen, számot vet az életével. Egy idegen tanúságában, akivel egy amszterdami kocsmában akad össze, mérlegre teszi a múltját. Ha csak elmesélné az életét, abból nem született volna meg Albert Camus egyik legjobb m?ve. Ez a mesélés ugyanis csak látszólag kedélyes, valójában kín, önmaga élveboncolása. Kegyetlen, már-már mazochista önelemzés. Egy fölényes intellektus megtörik, és visszaidézi az életét, mert úgy érzi, eljött az ítélet órája, de a verdiktet önmaga

fölött ? akarja kimondani. Szemünk láttára foszlik le róla a cinizmus véd?ruhája. Egészen fiatal korától kezdve számba veszi az életét meghatározó eseményeket, saját viselkedését, cselekedeteit, hamisságait, megjátszásait, álnokságait és közönyét. Alig talál valami jót magában – szinte megszeretjük érte, csak hogy meglegyen az egyensúly. De nemcsak magát veti meg, hanem másokat is. Nincs nagy véleménnyel az úgynevezett tisztességes életr?l. A foglalkozást, a családot, a szervezett szabadid?t, tehát mindazt, ami a polgárt rendes polgáremberré teszi, a dél-amerikai folyók fürge piranháihoz hasonlítja, amelyek lerágják a húst az emberr?l, „nem hagynak bel?le mást, csak fehéren ragyogó csontvázat”. A keresztény-polgári ideál tehát kap egyet a képébe már a regény els? lapjain. Nyilvánvaló, hogy aki tisztában van a piranhák éhségével, miel?bb szabadulni akar. Ezzel elkezd?dik az önzés, de legalábbis a polgári életnek egy óvatos kialakítása, amelyben a kedves családi és munkahelyi piranhákkal szemben azért mégiscsak érvényesülhetnek az er?sebb egójú ember törvényei. Aki meg?rzi a húst a csontjain, megmenekült. A történet h?se, Clamence sokáig úgy érzi, ? megmenekült. A világ szemében remek, sikeres, sokoldalú ember. Okos, jótékonyságra nem rest, fénypont mások szerencsétlenkedéseinek éjszakájában. „Akár magam voltam, akár mással, mindenütt magasra hágtam, a nap minden órájában jól látható tüzeket gyújtottam, és ujjongó köszöntés emelkedett mindig felém. Így legalább örömet találtam az életben és a magam kiválóságában.” Mindenkinek segít, ? az, akihez özvegyek és árvák is bizalommal közelednek. Ha megszólítják a törvényszéki folyosón, senkit nem ráz le, mindenkihez van emberséges szava. A sors verte emberek sírva hálálkodnak neki, és ? megittasul saját erkölcsi fels?bbrend?ségét?l.

Aztán egyszer csak történik valami. Egy éjszaka a kihalt várost átszel? folyó egyik hídján feketébe öltözött fiatal n? mellett megy el, aki a korlát fölé hajol. Kés?bb, amikor ? már a rakparton lépked, loccsanást hall és sikolyokat: a n? vízbe vetette magát. Clamence nem ugrik utána, és nem is veri fel a környéket, hogy valaki öngyilkos lett. Hazamegy: az éjszakában nincsenek tanúk, akik el?tt szerepelnie kell. S ett?l fogva valami meghasad az életében. Gyakran nevetést hallucinál. Munkáját sem úgy végzi, ahogy megszokták a kiváló embert?l. Clamence attól kezdve lefelé, a poklok felé megy. Intellektusa tovább ?röl, de nem segít neki semmilyen tisztázásban. Mint minden b?nére döbben? ember, Krisztusról gondolkodik, és – nemhiába volt bíró – arra jut, hogy Jézusnak is van a számláján. Azoknak a két év alatti fiúcskáknak a halála, akiket Heródes miatta öletett halomra Betlehemben és környékén. A magát „vezekl? bírónak” nevez? Clamence elkészíti a vádiratot: Jézus azért halt meg az emberekért, mert nem tudta elviselni a miatta elkövetett gyermekgyilkosságokat, „éjek hosszú során hallotta Ráhel panaszát, a kicsinyeit sirató, vigasztalhatatlan Ráhelét”.

De ki ez a vádaskodó bíró? Miért vezekel? Annyira b?nös? Clamence-nek nincsenek nagy b?nei. Nem különleges az élete. Nem volt sem sorozatgyilkos, sem postarabló, önzése a modern ember szokásos egoizmusa, szexuális túlf?töttsége divatos alkati vonás. Több mint fél évszázad telt el a regény els? megjelenése óta, s még mindig találgatják a kritikusok, hogy Clamence, a n?ket nagykanállal fogyasztó, cinikusan okos, bár a jó ügyek szolgálatában is igencsak jelesked? jogi végzettség? férfiú, a „vezekl? bíró” karakterének hány százalékában lehetett maga az író. A regény minden mélybe vájó, aforisztikus mondatának (minden oldalon találunk ilyeneket!) próbálták megkeresni gyökereit Camus életében. Van ebben valami hallatlanul mulatságos. Hiszen egy író mindig önmagáról ír, és sosem ír csak önmagáról. A legszemélyesebbnek t?n? közléseir?l kiderülhet, hogy azok csak vágy- vagy fantáziaképei voltak, és fordítva: amir?l mindenki azt hiszi, hogy nyilvánvaló fikció („ez azért már nem lehet igaz”), abban ott zubog az élete vére. Ez persze nem akadályozta meg a szorgalmas irodalomtörténészeket abban, hogy kutakodjanak az igen jó megjelenés? Camus életében. Nagy fogás lehetett megtudni Robert Gallimard-tól, hogy Camus egyszer így fakadt ki: „Hallottad, egész Párizs azt beszéli, hogy Maria lefeküdt ezzel a balfácán Gérard Philipe-pel!” (A gyönyör? színészn?r?l, Camus egyik szeret?jér?l, Maria Casares-r?l van szó.) Mindenesetre annak a férfinak, aki számára a tüneményes Gérard Philipe csak egy balfácán volt, óriási vonzereje lehetett az intellektusán túl is. Camus sokat tudott a n?kr?l. Naplójegyzeteiben írja: „Az egészen biztos, hogy az ember nem mindig azt a n?t kívánja, akit szeret. A n?k részér?l ez fel sem merülhet.” (Boldog kor, amikor erotikus karakterükben a n?k még különbözhettek a férfiaktól!)



A bukás sokak szerint egyszerre utal az édenkertb?l való kizuhanásra és az ítélkez? ember erkölcsi elbukására. De miért válhatott ilyen fontossá Camus számára az, hogy az ítélkez?k kicsinységér?l beszéljen?
Franciaországot a háború idején megszállták a németek. A kollaboráns vichyi kormány idején kibontakozott francia ellenállási mozgalom szerepl?i a háború utáni id?k meghatározó alakjaivá váltak. A francia ellenállási mozgalom méreteir?l, kiterjedtségér?l elég eltér?k a vélemények. Arthur Koestler például, aki egy ideig Párizsban élt, sokszor ragadtatta magát ironikus megjegyzésekre – s mivel ? ott volt a Le Vernet-i internálótáborban, elég tapasztalatot gy?jthetett –, amelyek lényege az volt, hogy ’45 után a franciák büszkesége sokkal kiterjedtebb ellenállási mozgalmat vizionált, mint amekkora a valóságban volt.
Camus részt vett az ellenállási mozgalomban, rövid ideig tagja volt a kommunista pártnak is, de kés?bb, mint minden világos szellem, valamirevaló értelmiségi, kifejezetten antikommunista lett. Meg is kapta érte a magáét a baloldaltól a szovjet totalitárius rendszer feletti ítéletéért (A lázadó ember).
Nagy volt a tülekedés a németekt?l való megszabadulás után az ellenállási mozgalomban, nagyobb, mint a megszállás idején. Ez az utólagos részvételi szándék nem kedvezett az önszemlélet er?södésének. Furcsamód a szellem embereiben is vérszomjas vágy élt az ítélkezésre. S nem mindig annak arányában er?södött fel az írókban az ítélkezési vágy, amilyen mértékben részt vettek az ellenállási mozgalomban – s?t. Minél foltosabb volt a múlt, annál fontosabb lett a melldöngetés és mások megbélyegzése.
Írókból, kiadói emberekb?l tisztogatási bizottságok alakultak. A kiadói tisztogatási bizottság vezet?je az a Jean-Paul Sartre lett, aki bár az ellenállási mozgalomból elég szordínósan vette ki részét, az elítélésekben, megbélyegzésekben annál határozottabb volt élettársával, Simone de Beauvoirral együtt. 1944 ?szén különböz? listákat állítottak össze a b?nös írókról, újságírókról.
Tony Judt írja a francia értelmiségr?l szóló Befejezetlen múlt cím? könyvében: „A tisztogatási bizottságnak kellett meghatároznia, hogy a vizsgált személyek közül ki »kompromittálta magát többé, illetve kevésbé«, mármint azokat nem tekintve, akik az általános törvény hatálya alá estek (…) Az utóbbiakkal elvben természetesen a büntet?bíróságoknak kellett foglalkozniuk, míg az el?bbiekre csak a bizottságok mutattak ujjal. Az már aztán az

írók, m?vészek, tudósok, újságírók lelkiismereti ügye volt, hogy a továbbiakban vállalnak-e közösséget az ilyenekkel. Ha ez sikeres bojkottba torkollik, akkor az ilyen »b?nösök« ki lesznek rekesztve az írótársadalomból, hiszen egyetlen folyóirat sem közöl t?lük írást, egyetlen kiadó sem jelenteti meg a könyveiket, s minden színház vagy filmvállalat visszautasítja ?ket."

Barátságok bomlottak föl, szellemi er?viszonyok rendez?dtek át morális kérdések mentén. Krízispontnak bizonyult egy fasiszta eszméket terjeszt? író, Brasillach kivégzése. Sartre és Beauvoir a b?nös eszméket terjeszt?k feletti ítéletet sürgette a politikai hatalomtól. Camus is az országos megtisztulás híve volt, de a tisztogatások, a bizottságosdi, az ítélkezések kegyetlensége és gyakori szubjektivitása egyre jobban elkedvetlenítette. Raymond Aron is eltávolodott attól a csoporttól, amelyhez korábban szoros szálak f?zték. Koestlert mindenben az antikommunizmusa határozta meg, és továbbra is szarkasztikus szavai voltak a francia ellenállás méreteir?l és a bosszúvágyról. (Bizonyos, hogy Koestler és Camus közös könyvének, amelyet 1957-ben adtak ki a halálbüntetés ellen, egyik gyökere a politikai indítékú kivégzésekr?l való hasonló gondolkodás lehetett: a szovjet megszállási övezetben történteket mindketten lelkiismeretesen követték.)
Közvetlenül a háború után Camus és a katolikus Mauriac még egymással vitatkoztak a tisztogatásról. Camus akkor még heves ellentétekben, ellenállókban és árulókban gondolkodott, Mauriac pedig óvta nemzetét a gyors ítélkezést?l. Camus fokozatosan távolodott Sartre-ék radikalizmusától, s bár közelített Mauriac korábban támadott álláspontjához, egy nevez?re sosem kerültek. Camus és Mauriac nagy erkölcsi tekintélyt képviseltek, írásaikkal valóban mindketten kivették részüket az ellenállási mozgalomból, szavuknak súlya volt. Nem véletlen, hogy a m?velt Nyugaton a magyar '56 lényegér?l Camus írta le a legmegrendít?bb sorokat (A magyarok vére).
Amikor megszületett a halálos ítélet a fasiszta eszméket szolgáló Brasillach perében, Camus elbizonytalanodott. Hosszas gyötr?dés után ? is aláírta a De Gaulle-nak írt kegyelmi kérvényt, de a bosszúért liheg?k hangja er?sebb volt, és Robert Brasillach-t 1945. február 6-án kivégezték.

Camus álláspontja az volt, hogy egyik író ne ítélkezzen a másik élete felett. „A tisztogatás nemcsak kudarcot vallott, hanem szégyent is hozott magára" – mondta. Eszmék fölött, írások fölött lehet ítélkezni. Az élet elvételér?l nem. Senki olyan távol nem állt a náci eszmékt?l, mint Camus, de arra képtelen volt, hogy hozzájáruljon egy író kivégzéséhez. Egyre inkább eltávolodott Sartre-tól és Simone de Beauvoirtól, akiknek állásfoglalása jelent?sen hozzájárult Brasillach kivégzéséhez. Camus-nak mást diktált a lelkiismerete.
Mindennek fölelevenítése nélkül aligha értjük A bukás h?sének számvetését. Ez a regény: ítélkezés az ítélkez? fölött. Annak nyilvánvalóvá tétele, hogy nincs olyan ember, aki elmondhatná magáról: „Mintha csak az igazság minden este énvelem hálna egy ágyban."
A bukás nehezen fogható föl az édenkertb?l való kizuhanásnak, mert itt nincs elvesztett boldogság, és sehol sincs éden – hacsak a tudatosság hiánya nem az. A bukás fölteszi a kérdést: úgy élted-e le az életedet, ahogyan kellett, vagy csak úgy, ahogyan lehetett?
A végigélt élet megkérd?jelezése egy kis pokol. Különösen annak, aki számvetése közben döbben rá, mikor mit kellett volna másképpen tennie, hogy démonai ne jöhessenek el?. Clamence a kocsmai idegennek beszélgetésük elején azt mondja, ne menjenek át a hídon, hátha ott valaki öngyilkos akar lenni, s milyen kínos lenne ilyenkor a hideg vízbe ugrani. Camus írásm?vészetét dicséri, hogy az olvasó ebben a megjegyzésben csak a cinizmus jelét látja, pedig valójában itt kezd?dik el az alászállás a lélek bugyraiba. Ugyanis a híd, az öngyilkosság és a másik ember – ezek a regény tartóoszlopai. Mindig akkor t?nnek föl a m?ben, amikor a szellemes okfejtések, az érdekes történetek kezdik átvenni az uralmat a gyötr? mélyanalízis fölött.

Clamence-t, bár vallomása nem Istenr?l és nem hitbéli kérdésekr?l szól, mégis két, Krisztushoz kapcsolható dolog foglalkoztatja leger?sebben, amelyekb?l, úgy érzi, most már végleg kimarad: az üdvösség és a megváltás. A szenved?vel vállalt közösséget, a szolidaritást a megváltás el?szobájának tartja: „Egy nap mindnyájan képesek leszünk ilyesmire, és ez lesz a megváltás." Erre jut ez a cinikus ember, ami persze lehet a színjáték része, de lehet egy mozsárban megtört lélek vágyakozása is.
Hogy az utóbbiról lehet szó, arra Camus egyik naplóbejegyzése is tanúskodik: „M?veim értelme: oly sok embernek nem adatik meg a kegyelem. Hogyan lehet kegyelem nélkül élni? Munkához kell látni, és azt tenni, amit a kereszténység sohasem tett: az elkárhozottakkal foglalkozni."
A bukás ennek tesz eleget. Utolsó mondatai elemelkednek mindenfajta szarkazmustól, és egészen p?rén mutatják meg az ember lényegét, amelyben jók és rosszak, nemes és romlott lelkek is osztoznak. Clamence azt szeretné, ha megismétl?dne vele az az éjszaka, ha a hídon még egyszer ott állna az a fekete ruhás n?, akin segítenie kellett volna. „Ó, leány, vesd magad ismét a vízbe, hadd legyen alkalmam másodszor is, hogy mindkett?nket megmentsem!"



Olyan ember kiáltása ez, aki már túl van a nagy önelszámoltatáson. Már beismerte, hogy amikor másokhoz jó volt, akkor volt a legérzéketlenebb és legcinikusabb, mert a sors verte szerencsétlenekkel szemben tetszeleghetett leginkább a minimessiási szerepkörben. Ez az ember már nem hagyja elömleni lelkén a másik ember (többnyire n?k) semmibevétele miatti titkos-édes lelkiismeret-furdalást. Vezekel és ítél. Nem tud megszabadulni az ítélkezés kényszerképzetét?l, mert nem képes átengedni Istennek az ítélet jogát, és ez heroikusan szerencsétlenné teszi. Ítélkezik az ítélkez?k fölött, emberi tudással. Nem sajnáljuk ?t, bár öngy?löletének vannak fölizzásai, amelyek minket is megperzselnek.
Templomok, kolostorok falai között századokkal korábban gyakran használtak erre a lelki igényre, aktusra egy kifejezést: életgyónás. Clamence formailag nem gyón, hiszen nem a templomban van, hanem egy kocsmában, és nem pap hallgatja, hanem egy ivócimbora. De ha alaposan szemügyre vesszük Clamence életvallomását, látnunk kell, hogy az a lényege szerint életgyónás, feloldozás nélkül, kegyelemért. S hogyan is gyónna ? papnak a fölényes cinizmusnak abból a megrendült világából, amelyet a szívében idáig nevelt.
Clamence hátránya, hogy túl okos. Állandóan látja magát kívülr?l, ez az a típus, aki talán még a n?k karjában is önmagát figyeli. Lát és láttat, ítél és ítélkezik. Megörül annak, hogy beszélget?társa ismeri a Szentírást, talán mert az ? hite nagyon gyenge. Okos cinikus, akinek nincs türelme megvárni sem azt, hogy kih?ljön a kávé, sem a második eljövetelt.
Képes minden rosszat elmondani magáról, csak hogy ne más törjön pálcát fölötte. Miközben egész életében alig hagyott helyet Istennek, a megítéltetésre akkora szüksége van, hogy megel?legezi saját magának. A magát vallástalannak tartó modern ember vallásba taszítottságát Camus-nál mélyebben kevesen tudták megragadni. Ne feledjük: Jean-Baptist Clamence-nek hívják az ügyvédet. A keresztnév Keresztel? Szent Jánost rejti, a vezetéknév pedig egy bet? megváltoztatásával azt jelenti: „kegyelem” (clémence).

A bukásról minden olvasója tudja, hogy nagy m?, mégis A pestis és a Közöny lett Camus két legismertebb regénye. Kultuszkönyvvé csak akkor válhatna, ha divatba jönne a megélt élet értékének fölmérése, az erkölcsi lét keresése és a kíméletlen önismeret.
Kicsit még várnunk kell.

mno.hu, Körmendy Zsuzsanna



Ajánló